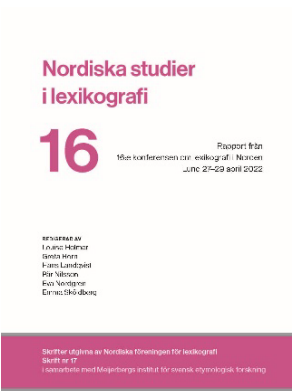

NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

Titel:	Sensitive ord i Det Norske Akademis ordbok. Udfordringer i diakron leksikografi	
Forfatter:	Hanne Lauvstad	
Kilde:	Nordiska studier i lexicografi 16, 2023, s. 213–224	
URL:	https://tidsskrift.dk/nsil/issue/archive	

© Respektive författare, Nordiska föreningen för lexicografi och Mejerbergs institut för svensk etymologisk forskning, 2023

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavspersonen til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Sensitive ord i *Det Norske Akademis ordbok*.

Utfordringer i diakron leksikografi

Hanne Lauvstad

In 2021–2022 the lexicographers of the *Norwegian Academy Dictionary* (NAOB) have been working on a subproject concerning terms for gender, sexuality, ethnicity (2021), medical conditions and disabilities (2022). The outcome of the project is a revision and update of totally 1371 entries, and the inclusion of totally 49 new entries in the dictionary. This systematic examination and revision has increased the lexicographers' awareness of the subject, and resulted in a more homogenous lexicographical approach. The fact that NAOB is a diachronic dictionary, documenting and describing the vocabulary of a period spanning the last 200 years, and based on literature (fiction and non-fiction), represents special challenges. It has been important not to censor the material, but to formulate the editorial examples, use markers and definitions according to modern norms in a plain, non-activist way, especially to avoid prejudices and stereotypes in all descriptive parts of the dictionary. The lexicographical treatment of older, sensitive terms and their stylistic nuances, as well as the question to what extent the dictionary users are able to fully understand the register labels and the (often utterly concise) definitions has to be considered, which means that a hermeneutic awareness is required when working on this type of subject.

KEYWORDS: sensitive words, diachronical lexicography, practical lexicography, hermeneutics

1. Innledning

Det finnes særskilte språklige domener som har forandret seg ekstra mye, i takt med samfunnsutviklingen for øvrig. Slike domener er f.eks. kjønn, seksualitet, etnisitet, funksjonshemninger og psykiske lidelser. Ordbøkernes beskrivelse av slike domener kan fort virke gammelmodig. Dette er bakgrunnen for et eget prosjekt med to delprosjekter som nylig har vært gjennomført av leksikografene i *Det Norske Akademis ordbok* (NAOB). I 2021 arbeidet redaksjonen med et delprosjekt kalt Sensitive ord i NAOB. Det dreide seg om en leksikografisk undersøkelse og bearbeiding av ord og uttrykksmåter som gjelder kjønn, seksuell legning og etnisk tilhørig-

het. I 2022 er trinn to, med prosjekt tittelen Mangfold i NAOB, gjennomført. Det har vært et lignende arbeid med betegnelser for funksjonshemninger og psykiske lidelser.

2. Bakgrunn

Som leksikograf vil man være preget av sin egen tid og sine egne forutsetninger, men man bør unngå eldre tiders stereotypier knyttet til kjønn, etnisitet og seksuell legning i de delene av ordbokartiklene man selv utformer. Dette bør man ha in mente når man arbeider med en dokumentasjonsordbok som dekker språket i de siste 200 årene, slik NAOB gjør. Problemet blir ikke mindre av at NAOB har som utgangspunkt *Norsk Riksmålsordbok* (1937–57, med to tilleggsbind fra 1995). Det finnes dermed et stort nedarvet materiale, både lemmaer, bruksbeskrivelser og redaksjons- og sitateksempler, som bør betraktes med argusøyne. NAOB er basert på litteratur i vid forstand, både skjønnlitteratur og forskjellige typer sakprosa. Disse kildene vises gjennom autentiske eksempler, dvs. sitateksempler, i ordbokartiklene. Ordboken beskriver videre ordforrådet gjennom definisjoner (ordforklaringer) og redaksjonseksempler. Arbeidet med de temaene som er omtalt ovenfor, har gjeldt den leksikografiske beskrivelsen, og generelt den leksikografiske presentasjonen gjennom lemmatisering og lenking.

Leksikografene ved *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (SO) og *Den Danske Ordbog* (DDO) har allerede gjennomført en tilsvarende gjennomgang som den leksikografene i NAOB har arbeidet med. Resultatene er beskrevet i artikler av Petersson og Sköldberg (2020) og Trap-Jensen (2020), begge i *LexicoNordica* nr. 27. Disse artiklene har vært til nytte og inspirasjon. Riktignok hadde NAOB-redaksjonen som mål å modernisere ordboken på lignende måte som et ledd i det leksikografiske arbeidet som ledet frem til publiseringen av NAOB 21.12.2017, men det var åpenbart for oss i den nåværende NAOB-redaksjonen at det var behov for en mer systematisk gjennomgang av ordbokbasen, og at det ville være nødvendig med tilskudd både av nye lemmaer og nye sitateksempler i ordboken.

Plan Norges ungdomsorganisasjon hadde høsten 2020 aksjonen «Formet av ord» (<https://www.plan-norge.no/formet-av-ord>), hvor deltagerne tok for seg kjønnsstereotypier i flere norske ordbøker, med særlig vekt på

formuleringer som «en modig mann», «en søt jente» (jf. Nøttveit 2020). Henvendelsen NAOB-redaksjonen fikk fra denne organisasjonen, var også en påminnelse om at det var behov for en oppdatering av NAOB i beskrivelser og omtaler av forhold knyttet til kjønn. Den ønskede endringen ble i dette tilfellet først og fremst gjennomført ved at en del redaksjonseksempler ble revidert med tanke på kjønnsbalansen.

3. Metode

En hovedsak i arbeidet med sensitive ord i NAOB har vært å identifisere de ordbokartiklene som trenger revisjon, og dessuten få sanket nye lemmer og uttrykksmåter fra de domene vi har behandlet.

I løpet av prosjektet har NAOB-redaksjonen lagt vekt på å utvide dokumentasjonen av autentisk språkbruk og derfor hentet inn flere sitater fra kvinnelige forfattere og forfattere med flerkulturell bakgrunn. Den viktigste kilden til studiet av ordforrådet generelt og sanking av sitateksempler er NAOBs tekstkorpus og verktøy. Et av disse verktøyene for korpussøk er utviklet i samarbeid med INESS-miljøet ved Universitetet i Bergen og Nasjonalbiblioteket. Nasjonalbibliotekets digitale tjeneste Nettbiblioteket har store mengder litteratur i bokform (skjønnlitteratur og sakprosa), aviser og tidsskrifter tilgjengelig. En del av dette litterære materialet er tatt ut i et eget NAOB-korpus. Dette korpuset er avgrenset til bokmåls- og riksmålstekster, dvs. tekster fra begynnelsen av 1900-tallet til ca. 2000. Vi har fått utviklet en egen søkefunksjon for dette korpuset. I tillegg har vi benyttet et internt NAOB-korpus, som inneholder en del eldre og nyere tekster, som av rettighetshensyn ikke er tilgjengelige for oss via Nettbiblioteket. Disse tekstene har vi fått direkte fra forlagene. Aviser og tidsskrifter er studert og sitert ved hjelp av Nettbibliotekets digitale avis- og tidsskriftsamling og mediearkivet A-tekst (se Nilstun 2023). Dessuten har vi ekserpert (især nyere) litteratur med relevans for de omtalte emneområdene, både skjønnlitteratur og sakprosa, beregnet på så vel voksne som barn og ungdom.

NAOB-redaksjonen har også samarbeidet med leksikografene tilknyttet SO ved Göteborgs universitet i forbindelse med våre delprosjekter Sensitive ord i NAOB og Mangfold i NAOB. Vi har vært så heldige å kunne ta utgangspunkt i lemmalister fra SO med betegnelser for etnisitet, seksuell legning, kjønn og kjønnsidentitet og funksjonshemninger

som har vært aktuelle for NAOB-arbeidet. Vi har valgt norske ekvivalenter til de svenske ordene og assosiert fritt ut fra disse, slik at vi har funnet relevante synonymer, avledninger og sammensetninger. I arbeidet med de sensitive ordene har vi også vurdert innholdet i ordlister laget av aktivistgrupper, som *Den store regnbogeordlista* (2020 [2018]) for LHBT-relaterte ord, utarbeidet av Andrea Rygg Nøttveit i tidsskriftet *Framtida*. I slike tilfeller har en bevissthet om opphavspersonenes aktivistiske perspektiv vært nødvendig. Vi har konsentrert oss om å dokumentere faktisk språkbruk, mens betegnelser som ennå ikke er tatt i bruk, er utelatt. En annen fremgangsmåte for å finne relevant materiale, har vært søk på bestemte fagmarkører i ordbokbasen. I tillegg har vi kunnet finne frem til lemmaer i ordboken med behov for gjennomgang ved å søke trunkert på sisteledd i relevante sammensetninger, som f.eks. *-anstalt*, *-asyl*, *-hjem*. I de omtalte tilfellene dukket det opp betegnelser for behandlingsinstitusjoner som var mer eller mindre foreldede, eller som kunne oppfattes som støtende.

4. Eksempler på behandling av forskjellige domener

La oss se på noen eksempler på ord NAOB-leksikografene har revidert i de to delprosjektene. Ordene gjelder:

- kjønn: Substantivet *hardhaus* var tidligere utelukkende definert som 'hardfør kar', med sitateksempler som dreide seg om menn. Ordet brukes imidlertid like gjerne om kvinner, derfor er NAOB-definisjonen endret til 'hardfør person', og det er lagt til sitateksempler som gjelder kvinner.
- seksualitet: Den eldre definisjonen i NAOB av *svigerdatter* som 'sønns ektefelle' inkluderte ikke personer i likekjønnede ekteskap. Her har både språklige og utenomspråklige forhold (ekteskapsloven og øvrige samfunnsforhold) endret seg, og det har ført til at definisjonen har måttet endres i NAOB til 'kone til (eller samboer med) ens sønn eller datter' (ordet *svigersønn* er tilsvarende revidert).

- etnisitet: Et ord som *eskimo* har fått revidert ordhistorisk redegjørelse, bruks- og stilmarkører og nye sitater. Ordet *neger* var allerede grundig gjennomgått, men fikk reviderte bruks- og stilmarkører.
- psykiske lidelser: Mange av de relevante fagtermene ble gjennomgått før publiseringen av NAOB i 2017, så revisjonen som trengtes, var mindre enn ved mange andre domener. Noen endringer er allikevel gjort, f.eks. har den psykiatriske fagtermen *angsthysteri* (tidligere definert som 'sterk angstnevrose') fått revidert definisjonen til 'fellesbetegnelse for fobier' og er blitt markert som «foreldet», mens en annen term fra samme fagområde, *borderline*, har fått reviderte ordhistoriske opplysninger og blitt utstyrt med et sitateksempel.
- funksjonshemninger: En rekke definisjoner og redaksjonseksempler er gjennomgått og endret. Disse gjelder både betegnelser for funksjonshemninger og andre betegnelser som tilhører domenet, f.eks. betegnelser for hjelpemidler som *rullator* (hvor definisjonen er gjennomgått og sitateksempler lagt til) og *punktskrift* (hvor et sitateksempel er tilføyd).
- artikler som gjelder betegnelser med relevans for flere domener, som betegnelser for bestemte typer institusjoner, er også revidert, f.eks. er en del sammensetninger på *-anstalt* og *-asyl* markert som foreldede.

5. Problemstillinger

- Ved behandlingen av de sensitive ordene er det viktig å vurdere både *avsenderintensjonen* og *mottagerforståelsen* av de betegnelse som blir vurdert og beskrevet på nytt. Dette aspektet er grundig omtalt av f.eks. Petersson og Sköldberg (2020) og Trap-Jensen (2020).
- Det spesielle i vår sammenheng har vært det man kunne kalle *det diakrone problem*. Siden NAOB er en dokumentasjonsordbok som dekker de siste par hundre årene, må vi vise utviklingen i bruk av

ord som nå kan være sensitive i en eller annen forstand, men som tidligere ikke nødvendigvis ble oppfattet eller anvendt slik. Vi får altså et system som kan beskrives slik:

historisk avsender	(samtidig) historisk mottager
historisk avsender	moderne mottager
moderne avsender	moderne mottager

- Et annet viktig moment i arbeidet med de sensitive ordene er grenseoppgangen mellom fagspråk og allmennspråk. Man må også tydeliggjøre hvilke fagtermer som er foreldede, noe som iblant kan være krevende. I noen tilfeller er tidligere fagtermer fortsatt i bruk i mer uformell språkbruk, noe det har vært viktig å fremheve i ordbokartiklene.

Hans-Georg Gadamer (1972 [1960]) har pekt på de hermeneutiske problemer som følger med lesningen av historiske tekster og lansert begrepet *forståelseshorisont*. Gadamer legger vekt på at både den som er avsender og den som er mottager av et budskap, er preget av sine sosiale og/eller historiske forutsetninger, dvs. at de to partene kan ha høyst forskjellig forståelseshorisont. Også mennesker som lever samtidig, kan ha ulike forutsetninger for å forstå en tekst. Det at en person (en mottager) tilegner seg en tekst, innebærer en fortolkning. Denne fortolkningen er ifølge Gadamer ikke bare subjektiv, men preget av den sosiale og historiske konteksten leseren befinner seg i. Med Gadamers ord er leseren preget av sin «Vorurteil» ('fordom', her: 'forforståelse') (Gadamer 1972 [1960]:282). Situasjonen kan beskrives slik: En historisk avsender har skrevet en tekst som inneholder et budskap. Dette budskapet kan oppfattes av en samtidig, historisk mottager, eller av en moderne mottager, noe som innebærer diakront og/eller synkront forskjellige typer forforståelse. En moderne avsender formidler et budskap til en samtidig mottager, også her kan fortolkningen variere fordi mottageren kan ha en annen forforståelse enn avsenderen av teksten. Disse faktorene er det praktisk å være bevisst når

man, som i NAOB, har litterære kilder til ordboken som stammer fra forskjellige perioder, og som via ordboken skal presenteres for moderne ord-bokbrukere (med sin type forforståelse) på en leksikografisk forsvarlig måte. Det er altså viktig å ha en hermeneutisk bevissthet som leksikograf.

Som eksempler vil jeg ta ordene *raseansikt* og *renraset*.

raseansikt substantiv

BØYNING et

BETYDNING OG BRUK

NÅ SJELDEN, OPPFATTES PROVOSERENDE ansikt med [rase](#) | jf. [rasehode](#)

SITATER

- *hun kunde staa ansigt til ansigt med de mange, høi og vakker med det sterke raceansigt* (Kristian Elster d.y. [Bonde Veirskjæg](#) 66 1930)
- *det første trekk som slo én i hans skarpt skårne raseansikt [var] et uttrykk av tretthet og vemod* (Lorentz Eckhoff [Føerene i vår tids franske litteratur](#) 36 1928)

FIGUR 1. Artikkelen *raseansikt* i NAOB.

I sitatene i artikkelen *raseansikt* ser det ut til at avsenderne har brukt ordet i positiv betydning. I dag, etter at verden har erfart nazistenes ideologi og dens følger, ville det være umulig å bruke ordet på samme måte. Derfor er det lagt til bruks- og stilmarkører.

renraset adjektiv

BØYNING renrasede

ETYMOLOGI annet ledd avledet av [rase](#)

BETYDNING OG BRUK

1 LANDBRUK, VETERINÆRFAG av ren, ublandet [rase](#) | jf. [avl](#)

SITAT

- *[valpen] er ikke renraset, hadde de sagt, men i moren er det jo mye retriever, det vet vi i hvert fall* (Torun Lian Undrene i [vår familie](#) LBK 2008)

2 OM PERSON, KAN OPPFATTES STØTENDE ELLER PROVOSERENDE som har forfedre med opprinnelse i én etnisk gruppe, befolkningsgruppe

SITATER

- IRONISK, POLEMISK *tante Eileen var meget velhavende. Og hun var renraset jødinne. [Den nazistiske] Erling [Bjørnson] satte jord og helvete i sving for å få kloen i pengene* (B.A. Bjørnson-Langen [Aulestad tur-retur](#) 126 1981)
- IRONISK, POLEMISK *vi lærte visst det også, at nordmennene var den reneste nordiske rasen. Atter en evig løgn ... nei, vi er nok dessverre intet renraset land* (Sigurd Hoel [Tanker fra mange tider](#) 218 1948) | fra essayet «Bør det bo folk i Norge?» (1946)
- *Cholon sa at en araber var en araber, renraset, i motsetning til dette rasket som kalte seg parisere og hadde silkeormer mellom beina og en syfilitisk sekt i hodet* (Ola Bauer [Magenta](#) LBK 1997)

FIGUR 2. Artikkelen *renraset* i NAOB.

Ordet *renraset* i betydning 1, om dyreavl, må sies å være uproblematisk i vår sammenheng. Betydning 2 er mer problematisk, pga. eldre tiders raseteori og rasisme. De første to sitatene var i utgangspunktet nok så knappe, og det var umulig å lese avsenderintensjonen ut av dem slik de sto. En videre kontekst måtte trekkes inn i vurderingen. Det var altså nødvendig å gå direkte til kildene og gjengi mer tekst i sitatene og dessuten legge til utdypende forklaringer og nødvendige stilmarkører. Sitatet av Bjørnstjerne Albert Bjørnson-Langen, Bjørnstjerne Bjørnsons barnebarn, er en del av en polemisk omtale av onkelen Erling Bjørnson, som var medlem av det norske nazipartiet Nasjonal Samling. Teksten inneholder fortelleteknikken fri indirekte diskurs (med referanse til tredjeperson og verb i fortidsform), som ironisk gjengir nazistens synsvinkel. Sitatet er slik sett problematisk når det er tatt ut av sin opprinnelige kontekst, men samtidig er det et interessant vitnesbyrd om etterkrigstidens oppgjør med ordet *renraset* og de holdninger som var blitt lagt i det. Sitatet av Sigurd Hoel inneholder likeledes en ironisk polemisering mot nazistisk raseoppfatning, noe som på samme måte er markert i ordboken.

Grenseoppgangen mellom fagspråk og allmennspråk er som nevnt en del av problemstillingen. Betegnelser kan ha eksistert i uformell språkbruk og enten være tidligere akseptable fagtermer, som *sinnssyk*, eller de kan aldri ha vært akseptable i faglig eller mer seriøs sammenheng. Dette gjelder et ord som *gal*, som typisk tilhører uformelt språk. Det kan iblant være vanskelig å vurdere fortidens betegnelser, som f.eks. adjektivet *forrykt* (og det tilhørende substantivet *forrykthet*). Man må avklare hvorvidt disse betegnelse tidligere kan ha hatt faglige konnotasjoner og slik sett ha vært mindre ladede enn i dag. Det ser ut til at ordene primært har hatt en flytende dagligspråklig referanse i retning av henholdsvis 'gal (også sinnssyk)' og 'galskap', men at de også tidligere har vært brukt i en avgrenset betydning: adjektivet *forrykt* i betydningen 'som lider av systematiske vrangforestillinger, især paranoia' og substantivet *forrykthet* i betydningen 'det å lide av systematiske vrangforestillinger (paranoid psykose)'. *Store norsk leksikon* (SNL) er noe vagt når det gjelder den moderne bruken og betydningen av disse ordene, mens *Svenska Akademiens ordbok* (SAOB) har (riktignok i annen rekkefølge og med flere detaljer) en tydeliggjøring à la den vi har bestemt oss for i NAOB, en inndeling med tydelig skille mellom allmennspråklig og fagspråklig betydning: 1 (i dagligtale) 'gal; sinnssyk; vanvittig'; 2 (psykologi, psykiatri, foreldet som fagterm)

'som lider av systematiske vrangforestillinger, især paranoia'. Substantivet *forrykthet* er behandlet på lignende måte.

Vurderingen av eldre avsenderintensjon og mottageroppfatning må altså først og fremst gjøres ved hjelp av den kontekst et ord forekommer i, og da er det en fordel å ha flere belegg å bygge på. I slike tilfeller kan man møysommelig skaffe seg et inntrykk av hva som har vært et ords alminnelige konnotasjoner i en bestemt periode. Men dersom betegnelsen er lavfrekvent, blir dette vanskelig. En viktig kilde er andre historiske ordbøker; i NAOB har vi f.eks. god nytte av ODS og SAOB, når det gjelder dialektale ord *Norsk Ordbok*, iblant også andre historiske ordbøker. Selv om ordbøkene dekker forskjellige språkområder, finnes det som regel fellestrekk i ordhistorien, ikke minst mellom de skandinaviske språkene. Fagtermer kontrolleres også mot leksika og andre terminologiske kilder, som fagordbøker og termlister. Dersom man mistenker at termene er foredede, kan eldre oppslagsverk eller faglitteratur bidra til å belyse forholdene.

6. Endringer av ordbokens mikro- og makrostruktur

Arbeidet med sensitive ord i NAOB har fått konsekvenser for både makro- og mikrostrukturen i ordboken.

- Nye ord er blitt tatt inn i NAOB, f.eks. *antisiganisme*, *cis* (adjektiv), *cismann*, *ciskvinne*, *funkofobi*, *medforelder*, *transfobi* og *transfobisk*.
- Definisjoner er blitt endret: den endrede definisjonen av *svigerdatter* er allerede omtalt. Et annet eksempel, som gjelder fremstillingen av kjønn i ordboken, er *sex appeal*. Tidligere var det definert som 'evne (særl. hos kvinne) til å virke erotisk tiltrekkende'. Dette er endret til 'evne til å virke seksuelt tiltrekkende; erotisk utstråling', og det er tatt inn sitateksempler som også gjelder menn.
- Betydningsinndelingen er blitt revidert flere steder, og underbetydninger i noen tilfeller fremhevet. I tillegg er mer subtile språktrekk blitt avdekket under arbeidet og har fått en tydeligere presentasjon. Som eksempel kan nevnes at adjektiver som *blind*, *døv*, *funksjonshemmet* er alminnelige i substantivert form som gruppebetegnelse.

ser («de blinde», «de døve», «funksjonshemmede»). Dette er blitt fremhevet i NAOB ved at de substantiverte adjektivene har fått egne underbetydninger med definisjoner og sitateksempler. Denne leksikografiske tydeliggjøringen kan synliggjøre bestemte grupper i samfunnet.

- Bruksmarkører er endret en rekke steder i ordboken. Forskjellen mellom avsenderintensjon, i stilmarkører som «nedsettende», «polemisk», og mottagerperspektiv, i formuleringer som «kan oppfattes støtende», er gjennomgått og revidert. Oppslagsordet *indianer* har f.eks. nå fått bruksmarkøren «kan oppfattes støtende». Tidligere stod ordet uten stilmarkør.
- Redaksjonseksempelene er revidert flere steder. NAOBs redaksjonseksempler var tidligere mannsdominerte. I en rekke tilfeller er pronomenet i eksempelet endret fra «han» til «hun» (og ved språkeksempler som viser til flere personer, til flertallspronomen). Særlig viktig har det vært å ha med redaksjonseksempler som bryter med stereotype oppfatninger av ord som *sterk* («Pippi Langstrømpe – verdens sterkeste jente») eller *modig* («en modig mann» er byttet ut med «hun/han er modig»).
- Sitateksempler som viser flere aspekter ved oppslagsordet eller en ny type kontekst for oppslagsordet, er tatt inn, f.eks. under *tøff*: «hun var en tøff dame. I unge år hadde hun trent kampsport» (Tom Egeland: *Kongen* (2020, side 75)), og under oppslagsordet *døv*: «på Stortinget var den døve kopisten [Lars] Havstad kjent som et arbeidsjern» (Hilde Diesen: *Talegaven* (2021, side 100)).
- Lenkingen mellom ordbokartiklene er forandret, slik at lenkene nå konsekvent fører fra mindre gangbare betegnelser til det som anses som mer moderne og umarkerte betegnelser, f.eks. er det nå lenket fra *eskimo* til *inuitt*, men ikke omvendt, slik det opprinnelig var gjort. Et annet eksempel er at *autisme* nå er lenket til *autismespekterforstyrrelse*, som forholdsvis nylig ser ut til å være blitt den gangbare fagtermen.

Hovedhensikten med delprosjektet var en revisjon av eksisterende ordbokartikler i NAOB. Men prosjektarbeidet medførte også at noen nye ordbokartikler ble utarbeidet.

De tallmessige resultatene etter 2021-delprosjektet er at 834 ordbokartikler er gjennomgått og revidert ved behov, mens 26 nye ordbokartikler er utarbeidet. I delprosjektet i 2022 er 537 ordbokartikler gjennomgått og revidert ved behov, mens 23 nye ordbokartikler er utarbeidet.

7. Konklusjon

Gjennomgangen av NAOBs artikler med tanke på spesielle semantiske grupper av sensitive ord eller bestemte domener som særlig trenger leksikografisk gjennomgang og modernisering, har vist seg å være nyttig. En sammenhengende gjennomgang av ordbokens språklige presentasjoner av domeneene kjønn, seksualitet, etnisitet, funksjonshemninger og psykiske lidelser har økt den leksikografiske bevisstheten og modernisert ordboken på disse punktene. Gjennomgangen har gjort det lettere å identifisere svakheter i den eksisterende fremstillingen i ordboken. Det har vært viktig å ivareta NAOBs dokumenterende og historiske materiale, men samtidig sikre at presentasjonen i form av definisjoner, bruksmarkører, redaksjonseksempler og lenking gjenspeiler moderne normer. En systematisk gjennomgang av bestemte emner fører til at man også får øye på de mer subtile, indirekte signalene i ordbokbasen og kan gjøre nødvendige endringer. Med disse grepene kan man gjøre ordboken mer moderne og relevant for dagens ordbokbrukere.

Litteratur

Ordbøker, ordlister og leksika

DO = *Den Danske Ordbog*. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. I: <ordnet.dk/ddo>. Nedlastet februar 2023.

Den store regnbogeordlista (2020 [2018]), utarbeidet av Andrea Rygg Nøttveit, *Framtida*: <framtida.no/2018/09/14/regnbogeordlista-anno-2018>. [Oppdatert 03.02.2020.] Nedlastet februar 2023.

NAOB = *Det Norske Akademis ordbok*. Oslo: Det Norske Akademi for Språk og Litteratur. I: <naob.no>. Nedlastet februar 2023.

- Norsk Ordbok*. Bergen: Universitetet i Bergen/Samlaget. <alfa.norsk-ordbok.no/>. Nedlastet februar 2023.
- ODS = *Ordbog over det danske Sprog*. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. I: <ordnet.dk/ods>. Nedlastet februar 2023.
- SAOB = *Svenska Akademiens ordbok*. Lund: Svenska Akademien. I: <saob.se/>. Nedlastet februar 2023.
- SO = *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien*. Göteborg: Svenska Akademien. I: <svenska.se>. Nedlastet februar 2023.
- SNL = *Store norske leksikon*. I: <snl.no>. Oslo: Store norske leksikon. Nedlastet februar 2023.

Annen litteratur

- Gadamer, Hans-Georg 1972 [1960]: *Wahrheit und Methode. Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik*. 3. utvidede opplag. Tübingen.
- Nilstun, Carina 2023. Hvordan holde tritt med tiden i en historisk ordbok som også beskriver samtiden? I: Holmer, Louise et al. (red.), *Nordiska studier i lexikografi* 16. Lund & Göteborg: Nordiska föreningen för lexikografi, 257–265.
- Nøttveit, Andrea Rygg 2020: Kjønn i ordbøkene, *Framtida* 28.12.2020. Oslo. <<https://framtida.no/2020/10/14/kjonn-i-ordbokene>>. Nedlastet september 2022.
- Petersson, Stellan & Emma Sköldberg 2020: Beskriva utan att diskriminera. Representation av könsidentitet och sexuell läggning i *Svensk ordbok*. *LexicoNordica* 27, 97–115.
- Trap-Jensen, Lars 2020: Inklusion eller mindretalsdiktatur? Om politisk korrekthet, minoritetshensyn og leksikografisk deskriptivisme: *LexicoNordica* 27, 137–156.